

СУЧАСНІ МОДЕЛІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Користін Олександр Євгенович, заступник директора Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, професор.

З розвитком суспільства і появою низки нових викликів і загроз, розвивається і правоохоронна сфера, яка стає все більш складною та вимагає безпрецедентної спеціалізації і експертних знань. І такого роду тенденція чітко проявляється у все нових формах поліцейської діяльності, а також у розвитку методології правоохоронної діяльності.

Дослідники та правоохоронна література зазвичай методологію правоохоронної діяльності розкривають на основі п'яти моделей поліцейської діяльності [1]: традиційна поліцейська діяльність (*Traditional policing*), соціально-орієнтована поліцейська діяльність (*community policing or Community-oriented policing*), проблемно-орієнтована поліцейська діяльність (*problem-oriented policing*), комп'ютерна статистична поліцейська діяльність (*Computer statistics model (CompStat)*) та *поліцейська діяльність, керована аналітикою (intelligence-led policing (ILP))*.

Традиційна поліцейська діяльність є, мабуть, найвідомішою з поліцейських моделей і залишається стандартним стилем правоохоронної діяльності. Це стосується реактивного та інцидентного стилю, за яким працівники поліції реагують на злочини та надають сервісні послуги або реагують відповідним чином. Відповіді на дзвінки, прийом скарг, патрулювання у громадських місцях, створюючи видимість присутності поліції, та розкриття злочинів, що мали місце у минулому або лише вчиняються, є сутністю традиційної поліцейської діяльності. Оскільки традиційна модель поліцейської діяльності розглядає питання безпеки і, зокрема, громадської безпеки як завдання поліції, *community policing* зосереджується на партнерстві між поліцією та громадськістю, активно вирішуючи проблеми безпеки.

Соціально-орієнтована поліцейська діяльність спрямована на зміцнення довіри та посилення комунікації між поліцією та громадськістю. *Community policing* програми включають створення громадських форумів із залученням представників різних громадських груп та інституцій, де обговорюються та розглядаються питання безпеки, включаючи правопорушення та окремі злочини в регіоні.

У *проблемно-орієнтованій поліцейській діяльності* ідентифікація та аналіз "проблеми" є основною спрямованістю роботи поліції, а не конкретний злочин, справа, виклик або інцидент. У цій моделі особлива увага приділяється загалом проблемі злочинності та питанням безпеки. Поліція активно розбудовує превентивні стратегії, зі спробою вирішення проблеми, а не простого реагування на її шкідливі наслідки.

Модель *комп'ютерної статистичної поліцейської діяльності (CompStat)* - це система управління, у якій розробляється модель, за якою незначні злочини розглядаються як елемент зменшення більш тяжких. На підставі аналізу статистики вже вчинених злочинів, окремі регіональні керівники правоохоронних органів є відповідальними за впровадження на місцевому рівні заходів, які вже завчасно розроблені.

Кожна з цих моделей має різні стратегічні цілі, сильні та слабкі сторони та може доповнювати інші, коли вони використовуються одночасно. Зазначені методології не наділені необхідними інструментами та характеристиками щодо протидії більш серйозній загрозі транснаціональної організованої злочинності. Лише ILP є єдиним методом, що однозначно позиціонується як ефективна боротьба з транснаціональною організованою злочинністю.

Сьогодні менеджмент правоохоронних органів все частіше визнає, що більше не перебуває в світі відсутності або недостатньої кількості інформації: не є дефіцитом дані та інформація про злочинне середовище і злочинну діяльність. Завдання полягає в

тому, щоб перетворити це багатство даних в знання, які можуть сприяти прийняттю процесуальних рішень, покращувати стратегії боротьби зі злочинністю та підвищувати ефективність її профілактики. Іншими словами, мета полягає в тому, щоб перетворювати дані та інформацію в процесі активної аналітико-розвідувальної діяльності [2].

Однак у багатьох випадках збільшення кількості інформації не обов'язково призводить до збільшення знань. Існуюча структура процесів обробки інформації в рамках поліцейської діяльності ще не налаштована на нову філософію XXI століття. Багато керівників отримують доступ до аналізу злочинності, переважно на підставі статистичних даних, а кримінальна розвідка не інтегрується в загальну картину. Тому, ключові рішення приймаються без доступу до всіх розвідувальним аналітичним знань.

Протягом більшої частини історії правоохоронних органів інформація кримінальної розвідки, що відноситься до діяльності окремих злочинців або організованих груп, накопичувалася спеціалізованими підрозділами. Навіть з активним розвитком розвідувальних підрозділів ці аналітичні групи часто зберігали свою інформацію в вузьких межах своєї конкретної одиниці. Діяльність розвідувальних підрозділів переважно характеризувалася реактивністю, з метою забезпечення оперативної або слідчої підтримки.

В даний час поліцейська діяльність переживає період значних змін як в оперативній тактиці, так і в організаційних структурах. Впроваджуються нові ідеї щодо скорочення злочинності і зміни стратегій короткострокової і довгострокової політики. Найбільш поширеною з нинішніх змін у філософії боротьби зі злочинністю та поліцейської практики є якраз ІЛР [2].

Мета поліцейської діяльності, керованої аналітикою, може бути витлумачена виходячи з тактичних пріоритетів і зосереджує увагу на чотирьох елементах: націленість на криміналітет (особливо на активних злочинців за допомогою відкритих і негласних засобів); управління вогнищами злочинності і громадською безпекою; розслідування пов'язаних серій злочинів та інцидентів; а також застосування превентивних заходів, включаючи роботу з громадськістю.

Таким чином, Intelligence-led policing використовує кримінальний розвідувальний аналіз в якості об'єктивного інструменту прийняття рішень з метою сприяння скороченню і запобігання злочинності за допомогою ефективних стратегій поліцейської діяльності і проектів зовнішнього партнерства, створених на основі доказової бази.

Список використаних джерел (посилань):

1. Bell Peter, Congram Mitchell. Intelligence-Led Policing (ILP) as a Strategic Planning Resource in the Fight against Transnational Organized Crime (TOC). International Journal of Business and Commerce. Vol. 2. No. 12 (2013). P 15-28.

2. Ratcliffe Jerry H. Intelligence Led Policing. 2nd Edition. London/New York: Routledge, 2016.